

Col. 2. tio perfectissimum est, quomodo potest deinde perfectius fieri? unde sequitur: Ple. sapien. & gratia Dei erat in illo. B E D A: Sapientia quidem quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, gratia autem quia homini Iesu Christo magna gratia donatum est, ex quo homo fieri cepisset, perfectus esset & Deus: multo autem magis in eo quod verba Dei & Deus erat, nec confortari indigebat, nec habebat augeri. Adhuc autem cum paruulus esset habebat gratiam Dei, vt quomodo in illo omnia mirabilia fuerat, ita & pericia mirabilis esset, vt Dei sapientia compleretur. Sequitur: Et ibant parentes eius per omnes annos in Hierusalem in die soleni Pasche.

Lib. 2. c. 10.

CHR Y. In Hebræorum solennitatibus non solum tempus, sed etiam locum obseruare lex iusserat: & ideo nec domini parentes extra Hierosolymam celebrare Pascha volebant. A V G. de Cō. euan. Quomodo autem ibant parentes eius per omnes annos pueritiam Christi in Hierusalem? Archelai timore illic prohibebatur accedere: hoc mihi dissoluere non esset difficile, nec si aliquis euangelistarum expressisset quādiu regnaret Archelaus. Fieri poterat vt per diem festum inter tam ingentem turbam latenter ascenderent mox reuersuri, vbi tamen aliis diebus habitare metuerunt, vt nec solennitate prætermissa essent irreligiosi, nec continua mansione conspicui, cum vero etiam de regno Archelai omnes quādiu fuerit diuturnum tacerent. Ille quoque intellectus patet, quod Lucas dicit, per omnes annos eos ascendere solitos in Hierusalem, tunc accipimus factum, cum iam nō timeretur Archelaus. n. CYRI L. Quia dixerat euangelista, quod puer crescebat, & confortabatur, proprium sermonem verificat, inducens Iesum vna cum sacra virgine in Hierusalem ascendente, vnde dicitur: Et cum factus esset Ie. an. duodecim, ascen. illis Hieroso. G L O. Non enim iudicium sapientie transcendit ætatis mensura, sed quo tempore penes nos discretionis ratio perfici consuevit duodecimo. Anno Christi sapientia demonstratur. A M B R. Vel duodecimo anno dominicæ sumitur disputationis exordium: hic in prædicandæ fidei euangelizantium numerus debebat. B A S I. Postumus & hoc dicere, quia sicut septenario numero sic & duodecenario qui multiplicatis inter se inueniuntur septenarii partibus constat, vel rerum, vel temporum vniuersitas ac perfectio designatur, atque ideo quo omnia loca, vel tempora doceat occupari, recte a duodecimo numero iubet Christus sumi exordium. B E D A. in Homi. Quod autem dominus per omnes annos cum parentibus in Pascha Hierosolymam venit, humilitatis est humane indicij, hominis namque est ad offerenda Deo sacrificia concurrere, & eorum orationibus conciliare. Fecit ergo dominus inter homines humanus, quod faciendum hominibus per Angelos imperauit Deus. vnde dicitur: Secundum consuetudinem diei festi. Sequamur igitur iter humane conuersationis eius: si deitatis gloriā delectamur intueri. G R E C V S. Celebrato autem festo, aliis remaneantibus, Iesus latenter remansit. vnde sequitur. Consummatisque diebus cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem, & non cognouerunt parentes eius. Dicit autem consummatis diebus, quia septem diebus durabat solennitas. Ideo autem latenter remansit, ne parentes impedimento essent disputationi peragendæ cum legisperitis, vel forsitan hoc euitans ne videatur parentes contemnere, si mandantibus non pareret. Latenter ergo remansit, ne aut retrahatur, aut sit inobediens. O R I. Non autem miremur parentes vocatos, quorum alter ob partum, alter ob obsequium patris & matris meruerunt vocabula. B E D A. in Homi. Sed quæret aliquis: Quomodo Dei filius tanta parentum cura nutritus potuerit obliuiscendo relinqui? Cui respondendum. Quia filius Israel moris fuit vt temporibus festis, vel Hierosolymam confluentes, vel ad propria redeuntes, seorsum viri, seorsum femine incederent, infantesque, vel pueri cum quolibet parente indifferenter ire poterint: ideoque Mariam, vel Ioseph vicissim putasse puerum Iesum quem secum non cernebant, cum altero parente reuersum, vnde sequitur: Existi autem esse in comi. vene. iter diei, & requie. inter cognatos, & notos. O R I. Sicut autem quando infideliabatur ei Iudæi, elapsus est de medio eorum, & non apparuit, sic & nunc putat remansisse puerum Iesum, & parentes eius vbi remanserit ignorasse. Sequitur enim: Et non inu. re. sunt in Hier. requie. eam. G L O. Vna quidem die reuersi sunt a Hierusalem, secunda quaerunt inter cognatos & notos, & non inuenientes, tertia die

Hom. 19.

Hom. 19.

regressi sunt in Hierusalem, & ibi inueniunt. vnde sequitur: Et factum est post tri. inueniunt in templo. O R I. Non flatim, vt queritur intenuit: non enim inter cognatos & carnis propinquos inuenit Iesus, neque enim poterat humana cognatio Dei filium continere. Non inuenitur inter notos, quia maior est mortali notitia. in multo rum comitatu nō potest inueniri, nec ubique inuenitur, sed in templo. Et tu ergo quaere Iesum in templo Dei, quære in ecclesia, vbi Christi sermonem atque sapientiam, i. filium Dei reperies. A M B. Post triduum reperitur in templo, vt esset indicio, quia post triduum in sede cœlesti, & honore diuino fidei nostræ se ostenderit, resurgens qui mortuus credebatur. G L O. Vel quia quaerit aduentus Christi a Patriarchis ante legem nō est inuentus, quaerit a Prophetis & iustis sub lege non est inuentus, quaerit a Gentilibus sub gratia inuenitur. O R I. Quia vero paruulus erat, inuenitur in medio præceptorum sanctorum, & erudiens eos. vnde dicitur: Sedentem in medio doctorum audientem illos, & interrogantem. & hoc pietatis officio vt nos doceat ceret quid pueris quāuis sapientes, & eruditi sunt conueniret, vt audiant potius magistros, quam docere desiderent, & se vana ostentatione non iacent. Interrogabat, aut non vt addiceret, sed vt interrogatus erudiret. ex vno quippe doctrinæ fonte manat & interrogare, & respondere in medio præceptorum. S. Stupe, au. om. qui cum audie. su. pr. & respon. suis. B E D A. Ad ostendendum enim, quia homo erat, homines magistros humiliter audiebat. ad probandum vero, quia Deus erat eisdem loquentibus subtiliter respondebat. G R E C V S. Querit enim rationabiliter, audit prudenter, respondet prudenter, quod stupore faciebat. vnde sequitur. Et vidimus. CHR Y. super Ioannem. Nullum quippe miraculum egit dominus in pueritia, hoc tamen vnum prodit Lucas, per quod mirabilis videbatur. B E D A. Diuina siquidem lingua sapientiam prædebat, sed infirmitatem ætas prædebat humanam. vnde Iudæi inter alia quæ audiunt, & in firma quæ vident, dubia admiratione turbantur: nos autem nequaquam miremur, si scientes secundum prophetiam, quod si paruulus natus est nobis, quod permanet Deus fortis. G R E C V S. Miranda vero Dei genitrix materis affecta visceribus quasi cum lametis inquisitionem doloris non ostendit, & omnia sicut mater & fiducialiter, & humiliter, & affectuose exprimit. vnde sequitur: Et dixit mater eius ad illum: Fili quid fecisti nobis sic? Ecce paru. & ego do. quare. te. O R I. Nouerat virgo sacra hunc non esse filium Ioseph: & tamen patrem vocat Iesum ipsum suum, propter Iudæorum suspensionem, & stimulum ipsum vulgo fore cœperit. Dicitur autem forte simplici, quod cum honore spiritus sanctus patris nomine, eo quod puerum Iesum educavit, artificiosus vero eo quod genealogiam Ioseph ex David produxit, ne superflua conseretur. Cur autem dolentes eum quaerebant: an ex eo quod perierat puer, an errauerit? Absit. Numquid enim fieri poterat vt perditum formidarent infantem, quem diuinum esse cognouerant? sed quomodo tu si quando scripturas legis quæris in eis sensum cum dolore, non quod scripturas errasse arbitris, sed veritatem quam intrinsecus habent quaeris inuenire. ita illi quaerebant Iesum, ne forte reliquens eos reuersus esset ad cœlos, cum illi placuisset iterum descenditurus. Oportet ergo eum qui quaerit Iesum non negligenter, & dissolute transire sicut multi quaerunt, & nō inueniunt, sed cum labore & dolore. G L O. Vel metuebant, ne quod hereticis in infantia eius patrafæ quaerit: tunc iam in pueritia postum inuenta oportunitate alij intersecerit. G R E C V S. Sed ipsi deo minus respondet ad omnia & corrigens quodammodo dictum ei de eo qui putabatur pater. verum patrem manifestat docens non per inhma gradis, sed in altum extolli. vnde sequitur. Et ait ad illos: Quid est quod me quaerebatis? B E D A. Non eos quod filij quaerant utiuperat, sed quid ei potius cui ipse æternus est filius debeat eos cogit oculos mentis tollere. vnde sequitur. Nescie, quia in his quæ p. mei sunt oport. me esse? A M B R. Dux sunt in Christi generatione: vna est paterna, altera materna. paterna diuina, materna vero quæ in nostrum laborem vsumque descendit. CYRI L. Hoc igitur dicit ostendens se mensuram humanam tranascendere, & inueniens, quod sacra virgo effecta sit ministra negotij cum peperit carnem. ipse vero naturaliter, & vere Deus erat, & filius patris excellit. Hinc autem Valentini sequaces audientes, quod tē-

Homil. 18.

Hom. 19.

Hom. 19.

Homil. 21.

Aduerfus her. hær. 30 quod templum erat Dei pudeant dicere, quod creator, & legis Deus, & templi non ipse pater est Christi. E P P H A. Attendant & Hebio, quod post annos xij. & non post trigentesimum annum Christus reperitur stupendus in sermonibus gratia: quam obrem non est dicere, quod postquam venit ad eum spiritus in baptismo, factus fuit Christus: sed ab ipsa puericia, & templi agnouit, & patrem. G R E C V S. Hac est demostratio prima sapientie & virtutis. pueri Iesu, quæ nāq; pueri lia eius, vocant diaboli: putamus esse cōsiderationis, nō quia sola velle acceptare nequaquam his quæ tenemus oppugnantia: sed magis consona propheticiis dictis, quia speciosus præ filiis hominum, & patri obediens, & moribus factus, & vultu non modicum venerandus & placidus, ad loquendum facundus, dulcis, & prouidus, & multum strenuitate cognitus tā quam qui repletus sapientia fuerat, & sicut in aliis sic cōuersationis humane, atque locutionis quāuis supra hoies terminis, & rō. manifeste, nō nisi præcipuū elegit locū. Super hac etiam oia vbi ascendit super verticem eius, nec humana manus excepta manet. hinc autem postquam vilitatem consequi. Dum. n. Mariam increpat Dominus querentem ipsum inter propinquos, ommissione vinculo rum sanguinis aperit illam suggerit ostendens, quod non contingit meram perfectionem attingere eum, qui adhuc vagatur in his quæ corpori conferunt, & quod homo debet a perfectione per affectum cognatorum. Sequitur: Et ipsi non intel. ver. quod loc. est ad illos. B E D A. Quia: fide sua diuinitate ad eos loquebatur. O R I. Vel nesciebant, & trum dicens, in his quæ patris mei sunt, significaret in templo, an aliquid aliud & quod magis edificat. vniuersique enim nostrum si bonus fuerit atque perfectus, possessio Dei patris est, & habet in medio sui Iesum.

Hom. 20.

Hom. 20.

Hom. 20.

Hom. 20.

da, & diligentius scrutanda recondebat. vnde sequitur. Et mater eius confer. omnia uer. hac conse. in corde suo. G R E C V S. Considera prudentissimam mulierem Mariam, vere sapientia matrem, qualiter scolaris sit pueri. Non enim vt puero, neque vt viro, sed vt Deo vacabat vltiori, & illius voces diuinas, & opera reprobabat. iccirco nil ex dictis, aut actis ab eo incallum illi patebat, sed sicut ipsum verbum prius in visceribus: ita nunc eiusdem modis, & dicta concipiebat, & in corde suo quodammodo fouebat. & hoc quidem iā secum in presentem cōtemplabatur. hoc autem expectabat in futurum clarius reuelandum. & hac quidem tamq; regula, & lege, & per totam vitam vtatur. vnde sequitur. Et Iesus proficiebat ætate, & sapientia, & gratia, apud Deum, & homines. T H E O. Sed inquit. Quomodo potest æqualis patri in substantia, qui quasi imperfectus crescere dicitur? non autem in eo, quod est verbum dicitur in cœmentum suscipere, sed in eo quod factus est homo. Si enim vere proficit: postquam factus est caro qui ante inperfectus existerat: quid ergo gratias agimus et velut in carnato pro nobis? Qualiter autem si ipse est vera sapientia, in sapientia potest augeri? vel qualiter qui cæteris largitur gratiam, ipse in gratia promouetur? Amplius si nemo scandalizatur cum audit, quod verbum scriptum humiliauerit: infirma quadam de Deo verbo sentiens: sed potius miratur misericordiam eius, quomodo non est superuacuum scandalizari audiendo quod proficit? Nā sicut pro nobis humiliatus est: sic pro nobis proficit, vt nos in eo proficiamus qui lapsi sumus per peccatum. nam quicquid spectat ad nos ipse vere pro nobis Christus suscipit, vt cuncta reformet, in melius CYRI L. Et attende quod non dixit proficere verbum, sed Iesum, ne simplex verbum proficere intelligas, sed verbum caro factum. T H E O. Et sicut verbum in carne passum fatetur, quis sola caro fuit passa, quia caro verbi erat quæ patiebatur: ita proficere dicitur ex eo quod humanitas proficiebat in ipso. G R E. Nazarenus. Dicitur autem secundum humanitatem proficere, non quod ipsa suscipiat augmentum quæ ab initio fuit perfecta, sed ex eo quod paulatim manifestabatur. T H E O. Naturalis enim lex respuit hominem sensu maiore vti quæ ætas corporis patitur. erar, itaque verbum factum homo perfectum, cum sit virtus, & sapientia patris. Verum quia dandum erat aliquid nostræ naturæ moribus, ne aliquid extraneum a videntibus reperitur tamquam homo paulatim crescente corpore manifestabat seipsum, & quotidie sapientior ab audientibus, & videntibus censebatur. G R E C V S. Proficiebat ergo secundum ætatem quidem corpore in virilem statum promotus, sapientia autem per eos qui ab eo diuina docebant, gratia vero, quia cum gaudio promouemur, credentes in fine obtinere quæ ab ipso promissa sunt: hoc quidem apud Deum ex eo quod assumpta carne, paternum opus peregit, apud homines vero pro conuersationem eorum a cultu idolotum ad summæ Trinitatis notitiam. T H E O. dicit enim. Apud Deum & homines, quia prius deest placere Deo, & postea hominibus. G R E G. Nisi enim: Differret etiam proficit verbum in his, qui ipsum suscipiunt, secundum enim mensuram illius appareat, aut infans, aut adultus, aut perfectus.

C A P. I I I.

No autem quinquagesimo imperii Tyberii Cæsaris, procurante Pō

C A P. I I I.

REGO. in Homi. Redemptoris præcursor, quo tē. Ho. euz. 10. pore uerbum predicationis accepit, memorato Romanæ Reipub. principe & Iudæ regibus designato, cum dicitur. Anno autem quinquagesimo imperii Tyberii Cæsaris, quia enim illum prædicare ueniebat qui ex Iudæa quosdam & multos ex gentibus redempturus erat: per regem gentium, & principes Iudæorum predicationis eius tempora designantur. Quia autem Gentilitas colligenda erat in Romæ Republica, vnus præfuit describitur, cum dicitur. Imperii Tyberii Cæsaris. G R E C V S. Mortuo enim Augusto Monarcha, a quo Romani principes non Augusti adepti sunt: Tyberius post illum ad iura Monarchiæ succedens, xv. annum suscepti principatus agebat. O R I. Et in prophético quidem sermone solis Iudæis prædicato, solum Iudæorum regnum describitur. Vitis, inquit, Elæie in diebus Ozie Ioathan, & Achaz Regum Iudæarum in euangelio quod erat prædicandum vniuerso mundo dominium describitur Tyberii Cæsaris, qui totius orbis dominus videbatur. uerum si solum hi qui sunt de gentibus essent saluandi, satis erat solus Tyberii facere mentionem. Sed quia oportebat & Iudæos credere, ob hoc etiam Iudæorum regna describuntur, seu Tetrarchie, cum subditur: Procurante Pontio Pilato Iudæam, tetrarcha aut Galilææ

Homil. 21.